

представят в няколко насоки, ситуирани на различни нива в общността (нуклеарно и разширено семейство, група) и в макрообществото. Разкриват се постулатите, задължителни за всички; нюансите в джандъра при различните цигански/ ромски групи, както в големи, така и в по-малки населени места в България. Времето обхваща голям исторически период, като архивните източници ни връщат доста назад в годините. Теренните материали са от края на XX-началото на XXI век, но предвид напредналата възраст на респондентите, засягат епохата още от 30-те години на миналия век.

В историческите извори етносът се назовава *цигани*, *ченгене*, *египтяни*. Наименованието *ром* се налага като общовалидно за всички цигани в резултат на решението на Първия световен конгрес на циганите в Лондон през 1971 г. През последните десетилетия и в България ползването на термина става политически коректно и навлиза в публичното пространство. Въпреки това, много от представителите на етноса продължават да се самоопределят и да се наричат *цигани* и да не приемат самонаименованието *ром*. В разговори наши респонденти също предпочитат да бъдат назовавани *цигани* „Защо сега се опитаха да ни накарат да мислим, че „циганин“ е обидна дума, а пък „ром“ е правилната? За мен не е обидна дума, защото ти си циганин, а циганин значи по български, а ром значи по цигански” (м., 61 г., кардараша). „...Аз много мразя, когато на мен ми казват ром – обичам да ми казват циганин.... Ти досега си бил циганин и изведнъж ставаш ром. Той те преименува, не може така. Аз не харесвам да ми викат ром” (м., 76 г., Кюстендил). „Омъжена. Чиста циганка” (ж., 30 г., кв. Хр. Ботев, София). Някои от групите желаят да бъдат наричани с екзоними (тракийски калайджии, агупти, миллет, лингурари/ рудари и др.). Част от околното население също продължава да определя представителите на етноса като *цигани*, независимо от груповата им принадлежност. Ето защо в текста, в зависимост от това какъв източник ползваме, коректно представяме и двата термина – *цигани* и *роми*.

Авторите